

Ūdens klāt(ne)esamība Latvijas nākotnes iztēlēs: rīcībpolitiku kontentanalīze

Kristīne Krumberga

Latvijas Universitāte Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultāte

kristine.krumberga@lu.lv

28.03.2024.

Projekts «Ūdeņu kultūras: transformatīva pieeja ilgtspējīgām cilvēka-ūdeņu attiecībām» (Izp-2023/1-0248)

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTE**

FLPP
FUNDAMENTĀLO UN
LIETIŠĶO PĒTĪJUMU
PROJEKTI

Metodoloģiskā pieeja

Nacionālās ilgtermiņa attīstības stratēģijas:

- Stratēģija Latvijas oglekļa mazietilpīgai attīstībai līdz 2050. gadam
- Latvijas Pielāgošanās Klimata pārmaiņām plāns 2030
- Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030
- Nacionālais Attīstības plāns 2021-2027

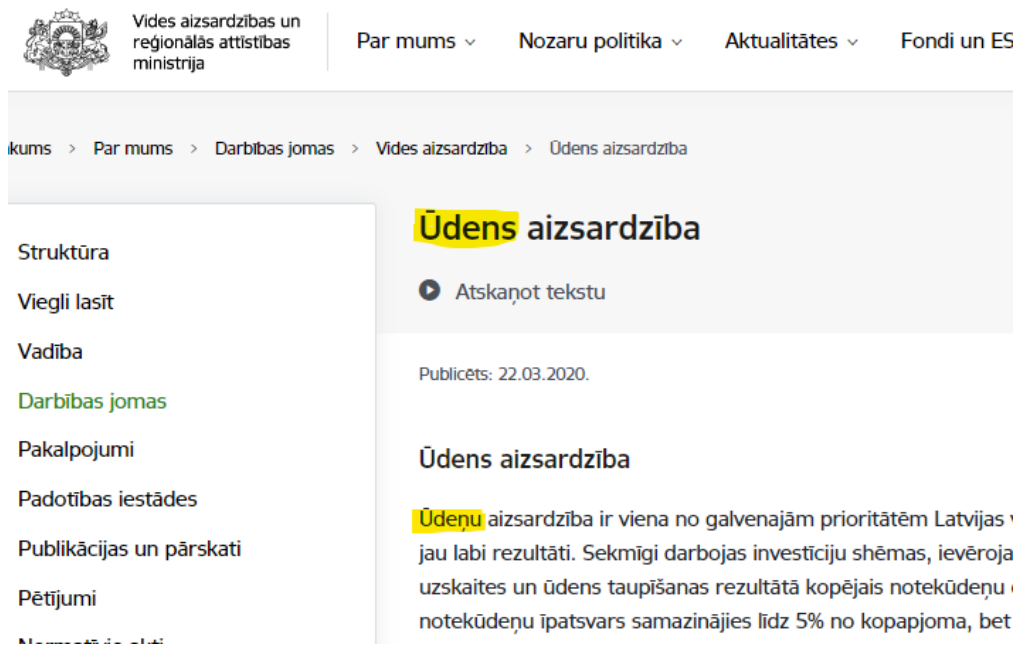
Nozaru rīcībpolitikas (2021-2027):

- Vides politikas pamatnostādnes (ietver ūdens/ūdeņu aizsardzības, pārvaldības politiku), Kūdras ilgtspējīgas izmantošanas pamatnostādnes; Ūdensapgādes investīciju plāns (VARAM)
- Kopējā Lauksaimniecības politika (ietver arī Mežsaimniecību un Zivsaimniecību) (ZM)
- Nacionālais Enerģētikas un Klimata plāns (EM/VARAM>> KEM)
- Reģionālās attīstības pamatnostādnes (VARAM)
- Tūrisma attīstības rīcības plāns (EM)

Atslēgvārdi:

- ūden-, ūdeņ-
- upe, ezer-, jūr,-
- mitr-, slapj-

Ūdens/ūdeņi kā kolektīvs resurss, sektorāla un hierarhizēta atbildība

«Ūdens kā modernā abstrakcija»
(Linton, 2010) – dažādi nošķīrumi

virszemes
jūras
pazemes
lietus
ģeotermālie
notek-
ūdeņi
teritoriālie
aizsargājамie
publiskie
rekreācijas
piekrastes
zivju dabas
peld-
iekšējie/
iekšzemes
pārrobežu

Valdošās ūdens/ūdeņu izpratnes pārvaldības perspektīvā

- resurss
- netīra vide
- traucēklis, drauds
- ūdeņu telpas kā dabas infrastruktūra

Ūdens kā problēma

- Ūdens **neatbilstoša klātesamība** (telpā, laikā, apjomā) kā traucēklis
- Ūdens **nekontrolējamāka klātesamība/uzvedība** kā drauds (intensificēšanās vairāk nekā mazināšanās)

Ūdens kā telpiski (un tehnoloģiski) regulējams objekts

Optimālās/Ideālās ūdens klātesamības iztēles:

- «ūdens līmenis»
- «ūdens stāvoklis»
- «ūdens hidroloģiskais režīms»
- augsnes mitruma režīms (meliorācija kā klimata rīcība)

>> «Liekais ūdens»

Ūdeņu telpas kā dabas infrastruktūra

«Daba kā infrastruktūra» (Carse, 2012)

- institucionalizētas bioloģiskās daudzveidības (sugu, biotopu) saglabāšanai
- pretplūdu pasākumiem (upes, ezeri kā infrastruktūra ūdens aizvadīšanai, uzkrāšanai)
- piesārņojuma attīrīšanai (mākslīgie mitrāji/mitrzemes)

Cilvēks - (zeme) - ūdens attiecības

Antropocentriskā perspektīva = sauszemes perspektīva

- Cilvēka-ūdens attiecības pakārtotas cilvēka-zemes attiecībām
- Zemes zaudēšana (auglīgā augsne, privātīpašums, dzīvesvieta, valsts teritorija)
- Atspoguļo cilvēkam vēlamās, vajadzīgās ūdens-zeme attiecības
- Spriedzi cilvēka-ūdens attiecībās veido dažādās, bieži vien pretrunīgās, iztēles un gaidas attiecībā uz ūdens uzvedību telpā un laikā un ideālo klātesamību

Latvijas ūdeņu ainavas veidošanas izvēles un dilemmas

- Dažādas ūdens klātesamības kā ekoloģiski un sociāli nozīmīga vides īpašība/kvalitāte
- Kur ūdenim būt?
- Kā ūdenim būt?

